

Tertullianus - rövid életrajz (sulinet)

Quintus Septimius Florens Tertullianus 160 táján született Karthágóban egy tehetős római katonatiszt családjában. Az apa mindent megtett azért, hogy fia kitűnő nevelésben részesüljön, ezért az ifjú kezdetben jogi tanulmányokat folytatott. Ezután Rómában helyezkedett el ügyvédként, és itt is keresztelkedett meg 195 körül. Megtéréséről nem számolt be oly érzékletesen, mint később Szent Ágoston, ám valószínűsíthető, hogy az igaz tudást keresve jutott el a filozófiához, és az igaz filozófiát a keresztény tanításban vélte megtalálni. (vagyis a tógát a palliummal, a filozófusok öltözetével váltotta fel. Erről számolt be A palliumról című írásában.)

Időközben görögül is megtanult, és egy ideig talán rétorként is fellépett. Később visszatért szülővárosába, ahol felhagyott ügyvédi ténykedésével, és minden idejét az egyháznak kívánta szentelni. (197-207 között Tertullianus ún. katolikus korszakáról beszélhetünk.) Latin és görög nyelvű szónoklataival kívánta terjeszteni a keresztény egyház igéjét, ám rigorózus, merev etikai elvei, szigorú keresztényi életvitele kezdetben riasztólag hatottak környezetére, ráadásul az egyházat is ostromozta a meglazult fegyelem miatt. Egyre jobban eltávolodott az

egyházszervezettől, majd 213 körül a montanizmus hívévé szegődött. A szakítást azzal indokolta, hogy a katolikus egyház nem vette fel az Újszövetség kánonjába Montanus próféciáit. Szent Ágoston szerint idővel a montanistákat is elhagyta, és egy kisebb csoport, az ún. tertullianusok élére állt. (Történeti szempontból azonban ez az életrajzi adat erősen vitatható.) Szent Jeromos szerint igen csak magas kort élt meg, és valamikor 220 körül halt meg. Jelentősége csak Szent Ágostonhoz mérhető, mert bár szakított a hivatalos egyházzal, mégis oly színvonalas teológiát művelt, amely Szent Ágoston koráig meghatározta a keresztény dogmatikát. Gondolatvilága és nyelvezete szinte előzmények nélküli (egyfajta "creatio ex nihilo"), mert bár számos elemet kölcsönzött az őt megelőző görög nyelvű gondolkodóktól, pl. Jusztinusztól, Theophilosztól, Irenaeustól, mégis latin módon gondolkodott, ráadásul a filozófiai terminológia helyett a köznyelvből kölcsönözte a kifejezéseket. Tertullianus idővel az "ókeresztény kor Hérakleitosza" lett, mivel nehezen követhető gondolatmenete, tömör, lakonikus stílusa, a montanista hatások folytán írásai nagyon bonyolult olvasmányokká váltak. Ennek ellenére igen közkedveltek voltak, hiszen a szentháromságtan és a krisztológia terén olyan új meglátásokkal állt elő, amelyek a korszak keresztény emberét mélyen foglalkoztatták, és áttételesen a khalkedóni zsinaton (451) elfogadott dogmákat is befolyásolták.

Tertullianus

A Wikipédiából, a szabad enciklopédiából.

Tertullianus, Quintus Septimus Florens (Karthago, Kr. u. 155 körül – ugyanott, Kr. u. 225 körül) ókeresztény író

Apja centurio volt, akinek jóvoltából kiváló nevelésben részesült. Egy ideig Rómában ügyvédként tevékenykedett, megkeresztelkedése után pedig visszatért szülővárosába. Eleinte az ortodox kereszténység híve volt, később, feltehetően 205-től a szélsőséges montanista irányzathoz csatlakozott.

Tertullianus volt a latin nyelvű keresztény próza igazi megteremtője, és Szent Ágostonig egyik legtermékenyebb képviselője. Jelentőségét életművének tartalmilag bámulatosan széles spektruma biztosítja: védte a keresztény vallás igazát a pogány vallás és a római állam ellen („Ad nationis”, A pogányokhoz; „Ad Scapulam”, Scapulához; „Apologeticum”, Védőírat, illetve ennek egy mondatát értekezéssé kibontó „De testimonio animae”, A lélek tanúsága). Cáfolta és támadta az eretnekséget általában („De praescriptione haereticorum”, Az eretnekek

illetéktelensége), de külön-külön is, mint a zsidókat („Adversus Iudaeos”, A zsidók ellen), a gnosztikusokat („Adversus Hermogenem”, Hermogenész ellen; „Adversus Valentinianus”, Valentinosz követői ellen), kivált pedig Markiónt („Adversus Marcionem”, Markión ellen), s mindeközben nem csupán egy-egy teológiai részletkérdés tisztázásáig jut el („De carne Christi”, Krisztus testéről; „De resurrectione carnis”, A test feltámadásáról), hanem a „De anima” (A lélekről) című művében megírja az első összefoglaló keresztény pszichológiát, és az „Adversus Praxeum” (Praxeasz ellen) című írással lerakja az ortodox Szentháromság-tan alapjait.

Műveinek másik nagy csoportja a korabeli keresztény közösségek mindennapos gondjaival foglalkozik („De baptismo”, A keresztségről; „De oratione”, Az imáról; „De poenitentia”, A bűnbánatról; „De patientia”, A türelemről; „De ieiunio”, A böjtről; „De pudicitia”, A szeméremről). Többször ír a házasságról („Ad uxorem”, Feleségéhez; „De monogamia”, A monogámiáról; „De exhortatione castitatis”, Buzdítás önmegtartóztatásra), illetve a nők ildomos viselkedéséről („De cultu feminarum”, A női viseletről; „De virginibus velandis”, A szűzek fátyla). Sokat írt a mártírosmásról is („Ad martyras”, A mártírokhoz; „De fuga in persecutione”, Az üldöztetés előli menekülés; „Scorpicae”, Kígyómarás elleni orvosság) és a keresztények számára tilalmas szórakozásokról, foglalkozásokról („De spectaculis”, A látványosságok; „De idololatria”, A bálványimádás; „De corona”, A koszorú). Egyetlen személyes indíttatású műve a „De pallio” (A köpeny), amelyben azokat a vádakat teszi nevetségessé, amelyekkel a tóga helyett viselt filozófusköpenyét illették.

Tertullianus elutasította - bár jól ismerte és felhasználta - a "pogány" hagyományt, s egyre epéőbb, olykor személyeskedésektől sem mentes gúnnyal ostromozta nála kevésbé rigorózus keresztény kortársait, vajmi kevés alkalmat találva melegebb hangok megszólaltatására. Az érvelés hűvös logikáját sokszor a nyers verbális erővel helyettesíti. Kétségtől ő a világirodalom egyik legtürelemtelenebb és legharcosabb írója. Írásművészlátása maradandó, szinte a Vulgátát megközelítő hatással volt az utókor latin nyelvű prózájára. Hatásával magyarázható, hogy életművének mintegy háromnegyed része, szám szerint 31 írása maradt fenn (néhány művének görög nyelvű fordításáról, illetve változatáról is tudunk, ezek azonban kivétel nélkül mind elvesztek). Befolyását már fiatalabb kortársai is tanúsítják, Minucius Felix és kivált Cyprianus, aki mesterének tekintette. Az egyház halála után eretnekké nyilvánította, de a későbbi korok írói ettől még zavartalanul merítettek belőle, legfeljebb óvatosságból nem hivatkoztak rá. Később a reneszánsz humanistái rehabilitálták.

Híres mondásai: „credo quia absurdum” (hiszem, mert ésszel felfoghatatlan); „credo ut intelligam” (hiszem, hogy megérthessem); „anima naturaliter Christiana” (a lélek természetétől fogva keresztény).